

BALOGH MIHÁLY

A tízéves Könyv és Nevelés az olvasáskultúra szolgálatában

I. Engedjék meg, hogy emlékező, ünnepi főhajtással kezdjem előadásomat! Az alkalmat e főhajtásra a Könyv és Nevelés „üklapjának” a születési dátuma adja: százharminc éve jelent meg a magyar iskolai könyvtárügy javát szolgáló legkorábbi folyóirat, a Dolinay Gyula által 1878-79-ben szerkesztett *Iskolai és Népkönyvtár* első száma. Az egykori lap máig értékállóan bizonyult szellemiségét, követhető, követendő szakmai örökségét tömören és pontosan összegzi az első számban megfogalmazott ars poétikája: **„az iskolai és népkönyvtár használatát be kell illeszteni a tantervbe. Ez programunk, ez célunk!”**

Dolinay lapja csak egy bő évet ért meg, de éppen az indulása évében, 1878-ban alakult meg az Országos Tanszermúzeum, amely intézmény – miután 1906-ban szakkönyvtári szereppel is bővült! – 1907-től újtára indította havi gyakoriságú szakmai folyóiratát, *Az Országos Paedagogiai Könyvtár és Tanszer-muzeum Hivatalos Értesítőjét*. Az *Értesítőt* pedig már bizvást tekinthetjük a KéN „dédlapjának”! Az első szám beköszöntőjében a szerkesztőség megfogalmazta, hogy az intézmény küldetése **„a hazai tanügyet szolgálni”**. E küldetés érdekében vállalja, hogy **„muzeuma, könyvtára és olvasóterme találkozóhelye lesz munkás tanférfaiknak, hogy... tükörképe lesz... a modern kor és paedagogiai tudomány követelte megfelelő fejlődésének, ...egyszóval olyannak kell az intézménynek lenni, ahová mindenki bizalommal fordulhasson, de ahonnan senki se távozhassék tanácstalanul.”** Hogy ezeknek a céloknak és feladatoknak minél inkább megfelelhessen, „... – a külföldi hasonló intézmények lapjának megfelelően – legyen egy olyan hivatalos organuma, amely a hazai tanügyet... szolgálja.” Tizenegy évfolyamot élt meg e szolgálatban a *Hivatalos Értesítő*, amelynek utolsó száma 1917-ben jelent meg.

Változtak az idők, az elődintézmény hol eltűnt, hol fölbukkant egy-egy metamorfózist követően, s majd az 1958-ban újjászerveződött Országos Pedagógiai Könyvtár indított megint szakmai lapot. Ennek az 1959-ben induló folyóiratnak (a KéN „nagy-lapjának”!) a szerepét a címe határozta meg: *Iskolai Könyvtárosok Tájékoztatója* (különösen kezdetben) eleve módszertani lap volt, alapfeladatának tekintette az iskolai könyvtárosok szakmai segítségét. A lap évente öt alkalommal, (ebből egyszer dupla számként) jelent meg, A/5-ös méretben, ötezret(!) meghaladó példányszámban. Az *IKT* meglehetősen hivatalos jellegű, közlönyszerű lap volt, s bár munkájukban kétségtelenül támogatta az iskolai könyvtárosokat, ámde nem volt eléggé érdekes, vonzó.

Idővel azért árnyalódott, módosult a kiadvány jellege, profilja, mígnem a kiadó 1966-ban formálisan is legalizálni kívánta immár a változásokat. Először is új címmel kellett megbarátkozni a lap használóinak: a VIII. évfolyam 3-4-es összevont száma címlapján már a *Könyv és Nevelés* címet olvashatták. (Íme, 1966-ban született meg a

mai *KéN* „apalapja”!) A szerkesztőség beköszöntő szövegben indokolta a változásokat. **„Úgy érezzük, a Könyv és Nevelés cím jobban kifejezi a lap jellegét”** – fogalmazták meg tömören, majd következett a szerkesztői ars poétika: **„A könyv szerepe az oktatásban, az olvasmányok hatása a tanulók fejlődésére: nevelőmunkánk tudatformáló tényezője.”** A szerkesztők jámbor óhajként remélték, hogy témáik **„... érdekelni fogják az egész pedagógustársadalmat.”**

A lap „megjelenése alatt változó rovatcímeiken közölt tanulmányokat az iskolai könyvtárak könyvtárszakmai és pedagógiai kérdéseiről, a könyvnek az oktatásban betöltött szerepéről, arról a hatásról, amelyet az olvasmányok a tanulók fejlődésére gyakorolhatnak. Rovatcímei: *Ifjúság és irodalom*, (korábban *Irodalom és pedagógia*), Elmélet és gyakorlat, *Hírek*, *Külföld*, *Könyvespolc*. Célzott olvasói rétege: iskolai könyvtárosok, magyartanárok, iskolavezetők és minden pedagógus, aki magánénak érzi az ifjúság irodalmi nevelését.” Az új témák legfontosabbika talán az ifjúsági irodalom rendszeres szemlézése volt. A korszak kirekesztő politikájának köszönhetően, a korabeli ifjúsági irodalom erősségét, értékeit a perifériára szorult kitűnő költők, írók garantálták. A *KéN* pedig szinte egyedül foglalkozott intézményesen és rendszeresen ezekkel az írókkal.

Bő két évtized adatott az egykori *Könyv és Nevelésnek* arra, hogy valamiféle szellemi nyomot hagyjon maga után, mígnem az 1987/3. számot követően váratlanul „elfogyott” a folyóirat. Az akkori munkatársaknak soha senki nem mondta meg egyértelműen, hogy mi volt a lap „szüneteltetésének” a pontos oka. Valószínűleg azonban a pénzről szólt a történet, meg persze a közelgő rendszerváltás előszeleként erjedő szemléletváltozásról. A lapot központi költségvetésből finanszírozták, a többi OPI módszertani folyóirattal együtt. Ezek támogatását 1987-ben mind megszüntették – s velük együtt a *Könyv és Nevelés*t is.

Ezt követően nem telt el úgy év, hogy szakmai fórumokon – elsősorban a könyvtárpedagógusok – szóvá ne tették volna a *Könyv és Nevelés* hiányát. A hiány azonban hiány maradt, s hogy ennek megszüntetésére is történjék valami, a folyóirat címe egyszer csak fölbukkant rovatcímként az akkori *Könyvtáros* című lap hasábjain, majd folytatódott, búvópatakként, hol előbukkanva, hol újra eltűnve, leginkább csak vegetálva a jogutód 3K, a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* oldalain. A magányos rovathoz a kilencvenes évek közepén társul szegődött előbb az OKSZI módszertani lapja, a *Könyvtárhasználatlan*, majd a veszprémiek regionális-országos szakfolyóirata, a bizonytalan időközönként megjelenő *Iskolakönyvtáros*. Ezek a testvérlapok, meg rovatok azonban már csak a jellegük, szerepük eltérő volta miatt sem tudták (s nem is akarták!) betölteni azt a szakmai űrt, ami a *KéN* eltűnése után támadt.

II. 1998 őszén úgy gondoltuk néhányan az OPKM-ben, hogy megérett az idő valamiféle könyvtár- és olvasás-pedagógiai lap újraindítására, esetleg a *KéN* „mutatis mutandis” föltámasztására. Csakhogy nem volt egyszerű feladat a tényleges indulás. Egyrészt nem látszott a távlatosan biztos anyagi háttér, másrészt az intézményen belül és kívül is támadtak leküzdendő nehézségek. Voltak, akik az OPKM-et féltették a kudarctól, mások a lap profilját szerették volna kívülről meghatározni. Vita folyt a lehetséges címről, több változat közszájon forgott, de egyik sem felelt meg igazán a lap szellemi gazdáinak, akik az iskolák tantestületeinek szánták a kitüntetetten könyvtár-peda-

gógiai szaklapot. Akartunk volna lenni *SuliTéka*, meg *Iskolatéka*, *Iskolatár*, *Könyvtár az Iskolában*, azután meg **Könyves Nevelés**. Végül megfogadtuk, hogy immár követjük éppen aktuális, akkoriban amúgy divatos munkacímünket, ami történetesen így szólt: *Új Könyv és Nevelés*. Az előkészületek nyüzsgésében később rendre a rövidebb változat forgott közszájon, csak így, egyszerűen: *Könyv és Nevelés*. És egyszer csak így maradt...

Minden ott folytatódott tehát, ahol 1987-ben abbamaradt? Ébredés a Csipkerózsika-álomból? Nyilván nem, hisz a mi tágabb szakmai világunkban is gyökeres változások jellemezték a két lap közötti, rendszerváltással megspékelt bő évtizednyi hiátust. Csak jelzem most a fontosabbakat: a NAT-jelenség, a tankönyvi pluralizmus megjelenése, a tankönyv- és taneszköz piac liberalizálódása, kiszélesedése, a tartós tankönyv fölbukkanása, a nem hagyományos információhordozók, s főleg a számítógép (az internet!) „berobbanása” az oktatásba, vagy éppen a határainkon túli magyarság (pedagógiai) kultúrájának intenzívebb kapcsolata az itteni gyakorlattal. S hogy a fájdalmas hiányokról, veszteségekről is szóljunk: az olvasás válsága, az ifjúsági- és gyermekirodalom (főleg a szépirodalom!) sorvadása, a nyelvi, a szóbeli és írásbeli igénytelenedés. A régi *Könyv és Nevelésben* ezek egy részéről nem kellett szólni, mert nem is léteztek. Más részükről meg nem lehetett szólni, mert - nagyon is léteztek.

Végül 1999. szeptemberében megjelent az új folyam első száma, decemberben pedig a második. Azóta negyedévenként, teljesen új külsővel jelenünk meg, amely külsőt a tíz év alatt egyszer voltunk kénytelenek megváltoztatni. Hamarosan kikerül a nyomdából a legújabb szám, a cím alatt a fölirat: X. évfolyam, 2008/2. A hét, majd kilencfős szerkesztőbizottságból kezdetektől az alapítókkal, a mindenes felelős szerkesztővel, a lap motorjával, Jáki Lászlóval és velem tart Csík Tibor, az OPKM munkatársa, valamint az olvasástanítást kutató Adamikné Jászó Anna. De hét éven át velünk volt az olvasásszociológus Nagy Attila, és nyolc éve köztünk van az iskolai könyvtárügy elmúlt évtizedeinek egyik legmeghatározóbb személyisége, Dán Krisztina is.

Az OPKM az indulástól folyamatosan biztosította a költségvetésében az infrastrukturális hátteret, s ezzel képletesen szólva legalább „hálót adott” a kezünkbe. A „halfogás” mesterségébe, a negyedévenkénti megjelenésünk költségeinek kiizzadásába nekünk, szerkesztőknek kellett beletanulnunk. Az első két számot valahogyan megcsináltuk, a második évfolyamtól pedig már nagyjából stabilizálódott a lap helyzete, köszönhetően a pályázatoknak (NKA könyvtári folyóiratok!), az előfizetőknek és az eladható reklámfelületeknek. Bár az induláskor közzé tett előfizetési felhívásunkban elsősorban a közoktatás, az iskolák világa, azon belül is a tantestületek szakmai orgánusaként határoztuk meg magunkat, s az iskolai könyvtárosokat, könyvtárpedagógusokat szólítottuk meg stratégiai partnerünként, a tényleges gyakorlat felülírta az akkori elképzeléseinket. Ma egy-egy számunk hétszáz példányban készül, amiből száz körül van a szerzői tiszteletpéldány, a protokoll, a csere és a határon túli ajándék. A hatszáz körüli megrendelőnknek viszont mintegy fele a nyilvános könyvtár, ezen belül bő negyven százaléka közkönyvtár. Őszinte örömünkre a felsőoktatási – elsősorban természetesen a könyvtáros- és pedagógusképző – intézmények „viszik” a lap mintegy tíz százalékát. Tudunk róla, hogy gyakran szerepelnek a hallgatók kötelezőirodalom-jegyzékén a *KéN* cikkei, s hogy szemináriumi és szakdolgozatok is készültek, készülnek a lapról.

Három éve kimerészkedtünk a világhálóra, azóta elérhető az interneten <http://www.tanszertar.hu/eken> címen a lap elektronikus mutációja. Az OPKM digitalizálta a *KéN* korábbi számait is, így az első 22 szám írásai a www.opkm.hu/konyvesnevelés elektronikus címen szintén elérhetők a világhálón. Egyébként az *eKéN* – adottságai és lehetőségei jövöltából - az írásaink egy részét lényeges többlet információkkal gazdagítva hozza, sőt bizonyos közlemények ma már csak az elektronikus változatban jelennek meg. Itt jegyzem meg, hogy a pályázató NKA elég intenzív nyomást gyakorol ránk abban az irányban, hogy fokozatosan számoldják föl a nyomtatott változatot, s legyen a *KéN* – csak *eKéN*. Noha az idei pályázatunkban már leírtuk, hogy a nyomtatott lapot tekintjük másodlagosnak, az elsődleges elektronikus változat mutációjának, egyelőre azért tartjuk a frontot. Az öreg és konzervatív szerkesztő páros – noha tisztelettel hajol meg az ifjú szemléletű virtuális világ, a „trendi” előtt, azért még mindig nem tudja elképzelni, hogy egy folyóiratnak ne legyen kézbe vehető, simogatható teste, ne legyen hamisítatlan nyomdászaga...

III. De pörgessük meg végre a *KéN* lapjait! A mögöttünk maradt harmincöt szám mintegy négyezer oldalnyi felületén, a hat állandó rovatunkban közel hatszáz közlemény olvasható, csaknem háromszáz szerzőtől. Állandó rovataink a *Könyvtár*, az *Olvasáspedagógia*, az *Ifjúsági irodalom*, a *Tankönyv és taneszköz*, kívülük rendszerint szerepel a *Kitekintés*, illetve *Hírek* rovat is. Szerzőink között számosan akadnak kiváló tudományos kutatók, oktatók, szépírók és könyvtárosok. Íme, egy rögtönzött lista A-tól Z-ig: Adamikné Jászó Anna, Ágh István, Albert Gábor, Bagdy Emőke, Balázs Géza, Benczédi József, Béneyei Miklós, Bíró Zoltán, Boldizsár Ildikó, Csoma Gyula, Dán Krisztina, Fogarassy Miklós, Fűzfa Balázs, Gyarmati Szabó Éva, Honffy Pál, H. Tóth István, Kamarás István, Komáromi Gabriella, Korzenszky Richárd, Mikulás Gábor, Nagy Attila, Pápayné Kemenczey Judit, Steklács János, Szegedy-Maszák Mihály, Tótfalusi István, Vajda Kornél, Valaczka András, Varga Domokos, Zentai Péter László stb. Itt és most kérek elnézést a név szerint nem említettektől.

A mennyiségi mutatókon túl, talán a tartalmi teljesítményünkért sem kell szégyenkezniük. Valamennyi rovatunk, és bennük valamennyi cikkünk közvetlenül-közvetve érintkezik az olvasáskultúra fogalmával, vagy annak valamilyen aspektusával. Folyóiratunknak ugyan központi témája, mondhatni rögeszméje az a szakterület, amit itthon leginkább könyvtár-pedagógiának hívunk, a nemzetközi szakirodalom azonban jobbra az *information literacy* szakkifejezést használja rá. De rendre tágítjuk a vállalt határokat, leginkább éppen az ennél azért tágabb, távlatosabb olvasáskultúra irányában. Amely írások az *information literacy*-ből hangsúlyosabban az *information*-ről szólnak, azok főként a *Könyvtár* rovatunkban kaptak ill. kapnak helyet, amelyekben viszont inkább a *literacy*-n van a hangsúly, azok leginkább és legnagyobb tömegben az *Olvasáspedagógia* rovatba kerültek, kisebb részt pedig az *Ifjúsági irodalomba*. Tömeget említettem az imént – nem véletlenül: mind mennyiségben, mind minőségben talán a leggazdagabb rovatunk az *Olvasáspedagógia*, a maga több mint százötven cikkével, mintegy száz szerzőjével, s az ezeröttszáz körüli oldalszámával. Nyilván az sem véletlen, hogy az első szám első rovata éppen az *Olvasáspedagógia*, s ennek legelső írása,

Adamikné Jászó Anna tanulmánya az *Olvasásra nevelés az Integrált magyar nyelvi és irodalmi programban* címet viselte.

A rovat súlya alapján érthető és elfogadható talán, ha előadásom záró szakaszában – elégséges idő híján – „pars pro toto, a rész az egész helyett” szellemében már csak erre a rovatra fókuszálok, innen törekszem bizonyítékokat fölmutatni arra a címben foglalt állításomra, hogy a tízéves KÉN valóban az olvasáskultúra szolgálatába szegődött indulásakor, s szolgálja is azt, ameddig szolgálhatja. A rovat magában is gazdag termésében, annak tematikus sokszínűségében a magam módján, kevésbé tudományos, mint inkább praktikus szempontokat követve kíséreltem meg rendet vágni azzal, hogy témák szerint alcsoportokba soroltam az írásokat. A mindössze néhány írást felölelő csoportban, amelynek *Az olvasáskultúráról általában* címet adtam, található a *Könyv és Nevelésnek* talán a leginkább emblematis, a lényegét üstökön ragadó írása. Címe: *Okozat és okok korunk olvasáskultúrájában*, szerzője szintén Adamikné Jászó Anna. Kérem, hallgassák meg – pusztán hangulatkeltésül – az indító bekezdést:

„Az okozat a nem olvasás. Egyetemista tanítványai tájékozatlanságáról (Don Quijote lovát Dulcineának hívják) panaszkodik Szörényi László. Negyedéves magyar szakos tanítványaim közül egyetlen egy fiatalember olvasta Móricz Sáraranyát, a retorikai kurzuson senki nem hallott Móricz Erdély-trilógiájáról, egy másik (kb. 200 fős) kurzuson egyetlen fiú tudta, ki volt és melyik regényben szerepel Priszkosz rétor. Egyik órám felolvastam, és futólag elemeztem Nagy Gáspár *Symphonia Ungarorum* című költeményét – a vers címe senkiben sem ébresztett fel iskolai emlékeket. A rádióban éppen most hallom, hogy az idej magyar érettségien turisztikai szempontból elemzik a bécsi Heurigereket, és összehasonlításokat tesznek az internet és a könyvkultúra között, s ezzel a Magyar tanárok Szövetségének elnöke meg van elégedve. Változik a világ, s benne változunk mi is – de így? És ennyire?”

Nos, azt gondolom, máris benne vagyunk a sűrűjében. Ezt a sűrűjét, az olvasás-nem olvasás ügyét, az olvasás esélyének alakulását voltak hivatva felkavarni *Az olvasás jövőjéről* szóló írások. Ezt a kört is Adamikné egy nagy ívű tanulmánya alapozta meg, amelynek címe: *Hogyan tovább a harmadik évezredben?* Ide tartozik az a kisesszé sorozatunk is – *Megkérdeztük az olvasás jövőjéről XY-t...* címen –, amelyben a hazai humán kultúra jeles képviselői vallottak az olvasásról, s vállalkoztak prognózisra, az olvasás jövője kapcsán. Az író Ágh Istvántól a buddhista könyvtáros, Végh József-ig egy tucatnyian alkottak véleményt – többnyire általános szkepszisbe ojtott muszáj-optimizmussal.

Ezzel a tematikus körrel érintkezik a lap eddigi legzajosabb vitája, amelyet Fűzfa Balázs, szombathelyi főiskolai tanár írása generált a „másik irodalomról”, hiszen ez a vita tulajdonképpen szintén az olvasás jövőbeli esélyeit taglalta. Íme egy kis ízelítő a cikkből: „Becsülésem szerint a *szépirodalom* gyanánt leírt szövegek 70-90%-ának *elsődleges hordozója* már ma sem a (lineáris és kétdimenziós) papír, hanem a számítógép, vagyis valamilyen digitális memória. (...) E szövegeknek általában a *másodlagos hordozója* sem a papír, hiszen jó részük nem is jut el odáig, hogy kinyomtaszák. Egyre nagyobb ama szövegek száma, amelyek soha nem is fognak papíron megjelenni, hanem kizárólag számítógép segítségével lesznek elérhetőek. (...) A papír bizonyos a szépirodalomban tartja majd magát legtovább: a könyv haldoklása néhány évtizedig is eltart. Valószínűleg, miként a korszak elején, körülbelül két emberöltő alatt cserélődik le

a kultúrahordozó alapeszköz: hajdan a rajzolt-írott kódex a nyomtatott könyvre, most ez utóbbi a DVD-re, internetre.”

Az írás indulatos reakciót váltott ki Fogarassy Miklósból és Vajda Kornélból, amely reagálásoknak kis híján sajtóper lett a vége. A békésebbre forduló hangulat kialakulásában segített Mikulás Gábor, aki – tőle szokatlan módon – kompromisszumos fel- és megoldást próbált vázolni írásában. (Címe: *Egyik és másik helyett integrált irodalom*)¹

A „másik irodalom” vitánál is lármásabb, bár jóval kevésbé indulatos ügyek szolgálatába szegődött a KÉN, amikor hasábjain teret adott az elmúlóban lévő évtized két „kulturkampány” lufijának, az Olvasás Éve, és a Nagy Könyv néven elhíresült mozgalmaknak. Valljuk be persze: a hangvétel csak most, az eredmény (vagy inkább eredménytelenség) nyomán pikírt. Annak idején mi is hittünk benne, hogy jól, jobban alakulnak majd nálunk is ezek a dolgok, mint ahogy tőlünk nyugatabbra (de még keletebbre is!) jól, jobban alakultak. Lássuk be azt is, hogy a felemásra sikeredett Olvasás Éve azért mégis csak értékesebb, gazdagabb hozadékkal múlt el a fejünk fölül, mint a tévé-műsor-sorozattá „gagyisodó” Nagy Könyv.

A kampánylárma elől kitérve tartunk szemlét az olvasási-szövegértési kutatások, vizsgálatok termésében. Itt természetesen Nagy Attila neve dominál. Az ide sorolható kéttucatnyi írás felének ő a szerzője (pl. a legutóbbi: *Tájkép csata előtt – PISA 2006 – magyar szemmel*), vagy az ő könyveiről szóló recenzió (pl. Rác Éva: *Háttal a jövőnek?*), illetve vele készült interjú (pl. A *debreceni nagytemplomtól a budai várig*, két részben, amelynek magam voltam a riportere.)

Olvasáspedagógia rovatunk írásainak legalább háromnegyede egy olyan komplex halmazhoz tartozik, amelynek három, egymásra épülő, egymásból következő részhalmaza a következőképpen írható le:

- első részhalmaz az olvasás (és az írás) tanítása, tehát a belépés az írás-olvasás világába, a folyamat technikája, módszertana. Egy bő tucatnyi írásunk sorolható ide, köztük több történeti tárgyú munka is;
- második részhalmazunk írásai az olvasás megszerettetését, az olvasásra-, olvasóvá nevelést tematizálják;
- a harmadik csoportba azok az írások sorolhatók, amelyek az olvasásra, a szövegértésre-értelmezésre épülő pedagógiai folyamatokat, eljárásokat, módszereket írják le.

A két utóbbi, egymást gyakran átfedő, mindkét „altéma” irányába tájékozódó írásokat tartalmazó csoportnak a leggazdagabb az irodalma a KÉN-ben: az *Olvasáspedagógia* rovat írásainak legalább a fele ide sorolható. Kellő idő híján itt már csak néhány jellemző címet sorolok: Bobokné Belányi Beáta: Az olvasás, mint nevelés; Dán Krisztina: Olvasásfejlesztés és könyvtár a kerettantervekben; Dombi Mária Adrienn: Olvasás – megértés – azonosulás; Komlóssy Ákos: Olvasás és pedagógia; Kosik Szilvia: A tizenévesek és az olvasás; Koncz Gábor: Olvasni jól!; Mikulás Gábor: Egyéni érdekeltesség – a jó olvasás kulcsa; Orbán Gyöngyi: A nem-értés tapasztalatának jelentősége az irodalom-értésben; Sáráné Lukátsy Sarolta: Az olvasás megszerettetése; Szontagh Pál: Kiből lesz az olvasó?; H. Tóth István: A vitézi virtus szépségének verse. Adalék Balasi B. „Egy katonaének” című költeményének sokoldalú feldolgozásához; Vajda Kornél: A gyermeki (ifjúkori) olvasás paradoxonjai; Valaczka András: Kötelező a kötelező? Mit gondolunk a házi olvasmányokról ma? Varga I. Erika: Szövegértés és kérdezés stb.

S hogy végül a „határvidékre” is elkalandozzunk: az elsők között jelentettünk meg elemző írást a fantasyról, (Varju Zsuzsanna: A fantasy Magyarországon) s érdemben, bőven foglalkoztunk a kikerülhetetlen Harry Potter-jelenséggel is. A szöveg és hitvallás, a biblioterápia, az irodalmi értékű képregény, a hangos olvasás és a memoriter egyaránt témái voltak a lapunknak.

IV. *A Könyv és Nevelés* a kezdetektől stratégiai partnerének tekintette a Magyar Olvasástársaságot. Konferenciáik előadásait közöltük lapunkban, s rendre hírt adtunk rendezvényeiről, eseményeiről. 2006-ban Budapesten zajlott a Nemzetközi Olvasástársaság (IRA) soros kongresszusa. Már az előkészületi szakaszban is több számban teret adtunk a kongresszus ügyeinek, majd részletesen beszámoltunk a kongresszusról magáról is, s közöltünk néhányat az ott elhangzott előadásokból. A személyes jó kapcsolatokat garantálja a HUNRA tagok jelenléte a szerkesztőbizottságban és a szerzőgárda soraiban, meg hát persze – nagyon is egy csónakban, egy irányban evezünk. Igaz ugyan, hogy az evezőink egyre ócskábbak, meg el is hanyódtak már jórészt, de ez már nem is olyan nagy baj, hiszen a víz is egyre inkább elapadni látszik alólunk. Sokan így látják legalábbis az olvasáskultúra jövőjét. Vagy rémlátó szélmalomharc a miénk, s a reménytelen valóságot a szép új világban a „másik irodalom” diadala jelenti majd?

A választ – jobb híján – a könyörtelenül múlt időre bízunk.

**(Elhangzott Kecskeméten, a HUNRA II. Anyanyelvi Konferenciáján, 2008. június 19-én)*

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Balogh Mihály: Lectori salutem. In: KÉN 1999/1., p. 4.
 Balogh Mihály: Hogyan tovább, Könyv és Nevelés? In: KÉN 2005/2., p. 6.
 Dömsödy Andrea: Négyszögletű kerekasztal 4. A Könyv és Nevelés egykor és most. In: KÉN 2002/1., p.
 Pokorny Zoltán: Miniszteri köszöntő. In: KÉN. 1999/1., p. 3.
 Sunyovszky Anna: Az Iskolai Könyvtárosok Tájékoztatója. In: KÉN 2002/4.